

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

ВІХРОВА ВІКТОРІЯ СТАНІСЛАВІВНА

УДК 342.92

**АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ФІЗИЧНИХ
ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2015

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ,
МВС України

Науковий керівник

кандидат юридичних наук, доцент

Дрозд Олексій Юрійович,

Національна академія внутрішніх справ,

доцент кафедри адміністративної діяльності

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Куліш Анатолій Миколайович,

Сумський державний університет,

декан юридичного факультету;

кандидат юридичних наук

Лебедєва Аліна Володимирівна,

Програма Розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні,

лідер команди по впровадженню законодавства

Захист відбудеться «1» жовтня 2015 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 26.139.01 у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини
«Україна» за адресою: 03115, м. Київ, вул. Львівська, 23

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна» за адресою: 03115, м. Київ, вул. Львівська, 23

Автореферат розісланий «28» серпня 2015 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С.О. Кород

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Пріоритетним напрямом розбудови української державності в сучасних умовах є модернізаційні перетворення в політичній, економічній, культурній, освітній, правовій сферах, розроблення адекватних механізмів входження до кола цивілізованої світової спільноти, інтегрування в міжнародні структури, у тому числі зближення з ЄС. За таких умов нагальним завданням усвідомлюється необхідність забезпечення відповідності національного законодавства визнаним європейським стандартам у сфері демократії та прав людини. Так, на сьогодні про наближення національного законодавства до права ЄС із метою подальшої політичної, правової та економічної інтеграції свідчать Угода про партнерство і співробітництво між ЄС і Україною, Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» та ряд інших нормативних актів.

Модернізація правової системи України передбачає насамперед реформування адміністративного права як фундаментальної галузі публічного права. Адже зазначена галузь покликана забезпечувати суспільний лад, запобігання посягань на власність, соціально-економічні, політичні й особисті права та свободи громадян, законні інтереси підприємств, установ, організацій, порушень встановленого державного й громадського порядку, сприяти зміцненню законності, неухильному дотриманню конституційних гарантій української держави. Це дає змогу висунути декілька аргументів щодо актуальності теми дисертаційного дослідження.

По-перше, розвиток відносин із європейським співтовариством на сьогодні є одним із пріоритетів зовнішньоекономічної політики України, направлених на створення економічних і правових передумов для створення зони вільної торгівлі Україна – ЄС. За цих умов, як фізичні, так і юридичні іноземні особи як ніколи активно вступають у різні сфери взаємодії, що передбачає пересічення правового поля різних країн. Така активність зазначених суб'єктів не позбавлена проблем, серед яких – помітний приріст протиправних проявів з їх боку, що безпосередньо потребує віднайдення ефективних шляхів їх попередження та протидії їм.

По друге, актуальність проблеми поглиблюється відсутністю чіткої системи законодавчого регулювання адміністративної відповідальності фізичних та юридичних осіб країн ЄС. Наявність численних нормативних актів різної юридичної сили не вирішує проблем щодо правового статусу суб'єктів адміністративного правопорушення, прогалин правової регламентації провадження у справах про адміністративне видворення тощо. Наявні нормативно-правові акти нерідко суперечать загальноновизнаним нормам міжнародного права, що створює умови для вияву формалізму, порушення законності. Тому постає необхідність дати науково-практичну оцінку сучасній кодифікації адміністративно-правових норм вітчизняного й зарубіжного законодавства, що регулюють суспільні відносини в цій сфері, а також виробити практичні рекомендації щодо їх удосконалення.

По-третє, перехід до ринкових методів управління економікою, інтеграція в міжнародні економічні структури, розвиток інвестування з боку країн ЄС, що останніми роками є все більш помітним, безпосередньо спонукає до вдосконалення інституту адміністративної відповідальності іноземних юридичних осіб, визначення шляхів коригування механізму протидії таким правопорушенням.

У правовій науці питання адміністративної відповідальності іноземних фізичних та

юридичних осіб завжди вирізнялися актуальністю та затребуваністю. Окремим аспектам цього питання приділяли увагу в своїх дослідженнях такі українські та російські вчені, як В.Б. Авер'янов, С.С. Алексеєв, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурка, Д.М. Бахрах, Ю.П. Битяк, С.М. Братусь, А.С. Васильєв, М.В. Вітрук, В.М. Галуцько, І.П. Голосніченко, Є.В. Додін, О.Т. Зима, О.Л. Жильцов, В.М. Манохін, Р.А. Калюжний, С.В. Ківалов, І.М. Козлов, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, Б.М. Лазарєв, О.О. Лукашева, О.Є. Луньов, В.І. Олефір, В.І. Палько, Н.Г. Саліщева, М.С. Студенікіна, Ю.М. Тодика та ін.

Численні теоретичні розвідки науковців сприяють суттєвому наближенню до розуміння сутності адміністративної відповідальності в сучасних умовах. Проте їх концептуальні системи, перетинаючись, лише фрагментарно репрезентують якісь із аспектів досліджуваного предмета. Аналіз таких джерел дають змогу віднести до широкого спектру проблем, які нині залишилися поза увагою вчених, й питання щодо адміністративної відповідальності фізичних та юридичних осіб країн ЄС.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до вимог п. 34 додатку 16 Пріоритетних напрямків наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2010–2014 рр., затверджених наказом МВС України від 29 липня 2010 р. № 347. Окрім цього, робота спрямована на подальшу реалізацію положень Програми інтеграції України до ЄС, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2000 р. № 1072/2000, Концепції Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженої Верховною Радою України від 21 листопада 2002 р., а також Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 р., схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 р. № 1209-р.

Мета і задачі дослідження. *Метою* дослідження є теоретичний аналіз адміністративної відповідальності фізичних та юридичних осіб країн ЄС, пошук шляхів адаптації українського законодавства до механізмів міжнародного регулювання даної сфери правовідносин, розроблення практичних рекомендацій щодо протидії та запобігання адміністративним правопорушенням іноземців у сучасних умовах.

Для досягнення мети дослідження поставлено такі *задачі*:

- здійснити теоретико-правовий аналіз особливостей інституту адміністративної відповідальності іноземних фізичних і юридичних осіб;
- уточнити зміст поняття адміністративної відповідальності іноземних фізичних і юридичних осіб – представників країн ЄС як суб'єктів адміністративних правопорушень;
- дати науково-практичну оцінку сучасній кодифікації адміністративно-правових норм в Україні, що регулюють суспільно відносини у сфері адміністративної відповідальності фізичних та юридичних осіб країн ЄС;
- встановити коло підстав застосування адміністративної відповідальності до фізичних та юридичних осіб країн ЄС;
- дослідити правову природу адміністративних стягнень, що застосовуються до фізичних та юридичних осіб країн ЄС;
- визначити шляхи реформування українського адміністративного законодавства, його гармонізації зі стандартами міжнародного права та європейського законодавства в

сфері адміністративної відповідальності стосовно фізичних та юридичних осіб країн ЄС;

- з'ясувати адміністративно-правові гарантії захисту прав фізичних та юридичних осіб країн ЄС у сфері адміністративної відповідальності;

- розробити рекомендації, спрямовані на вдосконалення та розвиток законодавства, що встановлює та регламентує адміністративну відповідальність фізичних та юридичних осіб країн ЄС.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері адміністративної відповідальності.

Предмет дослідження – адміністративна відповідальність фізичних та юридичних осіб країн ЄС в Україні.

Методи дослідження. Для досягнення наукової об'єктивності отриманих результатів автором використано загальнонаукові, філософські та спеціально-правові методи наукового дослідження. За допомогою *загальнонаукових* і *філософських* методів досліджено теоретико-правові засади інституту адміністративної відповідальності фізичних та юридичних осіб у системі юридичної відповідальності, генезу передумов законодавчого регулювання адміністративної відповідальності іноземців – представників країн ЄС (підрозділи 1.1, 1.2). *Діалектичний* метод є підґрунтям аналізу проблем правового регулювання адміністративної відповідальності іноземців за законодавством України (підрозділи 2.1–2.3). *Статистичний* метод використано для дослідження кількісних показників урегулювання міграційної політики в Україні, динаміки адміністративної відповідальності іноземців в Україні (підрозділи 2.1, 2.3). *Формально-юридичний* метод застосовано для визначення змісту правових норм, які регулюють суспільні відносини, що виникають у сфері адміністративної відповідальності іноземців в Україні (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1–2.3, 3.1, 3.2). Метод *системного аналізу* використано для аналізу стану сучасного адміністративного законодавства, законодавчих актів, наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених щодо визначення сутності понять адміністративної відповідальності фізичної особи країн ЄС, а також юридичної особи країн ЄС (підрозділи 1.1, 1.2). *Порівняльно-правовий* метод дав змогу з'ясувати шляхи реформування українського адміністративного законодавства в зазначеній сфері, порівняти вітчизняні та зарубіжні норми адміністративно-правові гарантії захисту прав фізичних та юридичних осіб країн ЄС у сфері адміністративної відповідальності (підрозділи 3.1, 3.2). При цьому, наскрізним у роботі є застосування *логіко-юридичного (догматичного)* методу, що особливо цінним виявився під час формулювання висновків і рекомендацій практичного характеру в межах проблематики дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації вперше у вітчизняній юридичній науці здійснено теоретичний аналіз адміністративної відповідальності фізичних та юридичних осіб країн ЄС, спрямований на пошук шляхів адаптації українського законодавства до механізмів міжнародного регулювання даної сфери правовідносин. Наукова новизна одержаних результатів представлена у таких положеннях:

уперше:

- запропоновано авторське визначення поняття адміністративної відповідальності іноземних фізичних і юридичних осіб – представників країн ЄС як суб'єктів

адміністративних правопорушень, що усвідомлюється як реакція з боку української держави, що має на меті охорону та захист суспільних відносин і виникає внаслідок учинення іноземними фізичними чи юридичними особами адміністративних проступків та полягає в цілеспрямованому, нормативно врегульованому застосуванні до них уповноваженими на те органами чи посадовими особами адміністративних стягнень, які тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки майнового, морального, особистісного чи іншого характеру;

– розроблено практичні рекомендації щодо кодифікації законодавства про адміністративну відповідальність юридичних осіб, яка може бути проведена на базі чинного КУпАП, відносно протидії та попередження нелегальної міграції як одному з головних чинників, що напряду пов'язані з притягненням до адміністративної відповідальності іноземців, забезпечення реалізації належної політики в галузі забезпечення прав і свобод іноземців під час притягнення до адміністративної відповідальності;

удосконалено:

– наукове положення, відповідно до якого в системі адміністративних правопорушень, закріплених в адміністративно-деліктному законодавстві України, правопорушенням, учиненим іноземними фізичними особами, а саме – представниками країн ЄС, відводиться особливе місце. Адже, порівняно з іноземцями більшості інших країн, вони користуються безвізовим режимом в'їзду в Україну, а також, окрім національного законодавства, адміністративна відповідальність цієї категорії осіб лежить у площині міжнародно-правових актів, ратифікованих Україною, та інших нормативних актів євроінтеграційного спрямування;

– наукове твердження, відповідно до якого, незважаючи на активне використання правового інституту адміністративної відповідальності юридичних осіб в юридичній практиці іноземних країн, особливо країн ЄС, вітчизняне законодавство не визначає таку категорію осіб як суб'єктів адміністративної відповідальності. Проте правозастосовна практика свідчить про нагальну необхідність визнання та закріплення на законодавчому рівні юридичних осіб як суб'єктів зазначеного виду відповідальності. Аналіз існуючих адміністративно-правових доктрин дає підстави стверджувати, що підставами для притягнення юридичної особи до відповідальності є наявність системи правових актів, якими встановлюється адміністративна відповідальність (нормативна підстава), факт учинення проступку (фактична підстава) та акт компетентного суб'єкта щодо накладення конкретного стягнення (процесуальна підстава);

– ідею стосовно особливостей інституту адміністративної відповідальності іноземних фізичних і юридичних осіб, зокрема в якості його головних критеріїв визначено: умову (адміністративне правопорушення (проступок)); специфіку реагування держави; уповноважений орган, якому законодавством надано право притягувати до адміністративної відповідальності; порядок притягнення до відповідальності, що встановлений законодавством і містить необхідні гарантії законності, здійснення права на захист; керування нормами адміністративного права, якими регулюється процес притягнення до відповідальності;

дістало подальший розвиток:

– положення, згідно з яким адміністративно-правовий статус іноземних фізичних та юридичних осіб визначається, насамперед, обсягом і характером їх адміністративної

правосуб'єктності, яку утворюють адміністративна правоздатність, дієздатність і деліктоздатність. При цьому кожний із зазначених елементів, будучи частиною цілого, з одного боку, мають самостійне значення, з іншого – прояв функціональної ролі кожного з них залежить від впливу інших елементів. З огляду на це, правовий статус фізичних і юридичних осіб країн ЄС небезпідставно слід уважати передумовою законодавчого регулювання їх адміністративної відповідальності;

– твердження про те, що заходи адміністративно-правового примусу є ключовою складовою інституту адміністративної відповідальності іноземних фізичних і юридичних осіб. Серед нагальних проблем, якими зазначена сфера адміністративно-правових відносин вирізняються: потреба в приведенні заходів адміністративно-правового примусу у відповідність до внутрішньодержавних потреб сьогодення та міжнародно-правових вимог; недостатнє врахування правоохоронного й правозахисного потенціалу адміністративного примусу; розпорошеність значної кількості нормативно-правового матеріалу, відсутність єдиного підходу до застосування примусових заходів тощо.

Практичне значення одержаних результатів. Теоретичні та прикладні висновки й рекомендації дисертаційного дослідження використовуються та можуть бути використані у:

науково-дослідницькій сфері – як підґрунтя для подальшого розроблення проблеми адміністративної відповідальності іноземних фізичних та юридичних осіб;

законотворчій діяльності – під час подальшого вдосконалення адміністративного законодавства в аспекті адміністративної відповідальності іноземних фізичних і юридичних осіб на території України;

правозастосовній діяльності – в процесі вдосконалення механізму міжнародного регулювання адміністративної відповідальності іноземців, урегулювання міграційної політики, зокрема в діяльності ДМС, а також під час підготовки науково-практичних коментарів до КУпАП;

навчально-методичній роботі – під час підготовки навчальних посібників і підручників з адміністративного права, викладання відповідних спецкурсів із теоретичних проблем адміністративного права та адміністративної діяльності;

правовиховній сфері – для підвищення рівня правової культури населення, формування фахової правосвідомості студентів, слухачів і курсантів юридичних вузів.

Апробація результатів дисертації. Дисертація виконана та обговорена на кафедрі адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності ОВС Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Її матеріали були представлені на двох науково-практичних конференціях «Публічне адміністрування в сфері внутрішніх справ» (м. Київ, 14 травня 2015 р.) та «Вітчизняна юридична наука в умовах сучасності» (м. Харків, 20-21 березня 2015 р.).

Публікації. Основний зміст дисертаційного дослідження відображений у 5 працях, з них: 4 – наукові статті у виданнях, які визначені Міністерством освіти і науки України як фахові з юридичних наук, 1 – наукова стаття опублікована в іноземному виданні, та 2 – тези, опубліковані в збірниках матеріалів конференцій.

Структура дисертації. Відповідно до мети, завдань, предмета та логіки дослідження, робота складається із вступу, трьох розділів, що містять сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (244 найменування на 26 сторінках) та додатків

(на 10 сторінках). Загальний обсяг дисертації становить 227 сторінок, з яких обсяг основного тексту – 191 сторінка.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження, проаналізовано стан його наукового розроблення, сформульовано мету й головні завдання дисертаційної роботи, окреслено методологічні засади дослідження, розкрито його наукову новизну, теоретичне й практичне значення, наведено відомості про апробацію результатів дослідження та публікації.

У першому розділі – **«Теоретико-правові засади адміністративної відповідальності іноземних фізичних та юридичних осіб країн Європейського Союзу в Україні»** на основі аналізу теорій вітчизняної та зарубіжної правової доктрини здійснено аналіз традиції дослідження питання адміністративної відповідальності іноземних фізичних та юридичних осіб.

У підрозділі 1.1 *«Інститут адміністративної відповідальності фізичних та юридичних осіб у системі юридичної відповідальності»* констатовано, що нині залишається відкритим питання відносно однозначності та законодавчого закріплення в КУпАП дефініції «адміністративна відповідальність», а також чіткого визначення юридичних осіб як суб'єктів адміністративних правопорушень. Так, серед існуючих підходів до визначення понять «адміністративна відповідальність» якісно вирізняються такі підходи, як «каральний», виховний, нормативно-регулятивний та ін.

З'ясовано, що специфічними рисами адміністративної відповідальності, які дають змогу найбільш повно з'ясувати її сутність, є: умова (адміністративне правопорушення (проступок), тобто протиправне винне діяння (дія чи бездіяльність), що посягає на громадський порядок, власність, права та свободи громадян тощо); специфіка реагування держави (безпосередню реакцію уповноважених органів на правопорушення (проступок), що виявляється в застосуванні до суб'єктів адміністративних стягнень, факті осуду, негативної оцінки щодо вчиненого); уповноважений орган, якому законодавством надано право притягувати до адміністративної відповідальності; порядок притягнення до відповідальності, що встановлений законодавством і містить необхідні гарантії законності, здійснення права на захист; керування нормами адміністративного права, які регулюють процес притягнення до відповідальності (зокрема, ними передбачено перелік адміністративних порушень, адміністративних стягнень та органів, уповноважених їх застосовувати тощо).

У підрозділі 1.2 *«Адміністративно-правовий статус фізичних та юридичних осіб країн Європейського Союзу як передумова законодавчого регулювання їх адміністративної відповідальності»* доведено, що поняття адміністративної відповідальності іноземних фізичних і юридичних осіб – представників країн ЄС як суб'єктів адміністративних правопорушень можна визначити як реакцію з боку української держави, що має на меті охорону та захист суспільних відносин і виникає внаслідок учинення іноземними фізичними чи юридичними особами адміністративних проступків та полягає в цілеспрямованому, нормативно врегульованому застосуванні до них уповноваженими на те органами чи посадовими особами адміністративних стягнень, які тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки майнового, морального, особистісного чи іншого характеру.

Обґрунтовано, що, регулюючи відносини з іноземними фізичними та юридичними особами, держава не лише встановлює правосуб'єктність, визначає їх права та обов'язки, а й забезпечує їх реалізацію та захист їх правового статусу за допомогою гарантій, що передбачають умови й засоби, необхідні для процесу формування юридичного становища особи. З огляду на це, особливий інтерес становить проблема правового статусу такої категорії громадян, як спеціальні суб'єкти адміністративної відповідальності.

Здійснений аналіз концепцій правового статусу продемонстрував наявність різних підходів до трактування зазначеного явища, серед яких вирізняються такі, де робиться акцент на стадійному існуванні суб'єктивного права, сукупності чітко визначених прав, обов'язків тощо. Узагальнення існуючих концептуальних надбань дають змогу стверджувати, що адміністративно-правовий статус іноземних фізичних та юридичних осіб визначається, насамперед, обсягом і характером їх адміністративної правосуб'єктності, яку утворюють адміністративна правоздатність, дієздатність і деліктоздатність. При цьому кожний із зазначених елементів, будучи частиною цілого, з одного боку, мають самостійне значення, з іншого – вияв функціональної ролі кожного з них залежить від впливу інших елементів. З огляду на це, правовий статус фізичних і юридичних осіб країн ЄС небезпідставно слід уважати передумовою законодавчого регулювання їх адміністративної відповідальності.

Встановлено, що адміністративна правоздатність іноземних фізичних і юридичних осіб дає змогу вважати її підґрунтям правосуб'єктності цієї категорії осіб. Так, адміністративна правоздатність іноземних фізичних осіб передбачає потенційну здатність суб'єкта права стати суб'єктом правовідносин у сфері державного управління, але перехід у площину правореалізації неможливий без наявності дієздатності особи. Адміністративна правоздатність іноземних юридичних осіб усвідомлюється як визнання адміністративним правом України можливості іноземної юридичної особи бути суб'єктом адміністративного права, обов'язковою передумовою адміністративно-правових відносин якого є реалізація адміністративних прав, урахування інтересів, забезпечення гарантій та реалізація адміністративних обов'язків. При цьому обсяг і зміст адміністративної правоздатності зазначеної категорії осіб установлюється завдяки нормам адміністративного права, що містяться в численних правових актах і міжнародних угодах.

Другий розділ – **«Правове регулювання адміністративної відповідальності фізичних та юридичних осіб країн Європейського Союзу за законодавством України»** присвячений виявленню підстав адміністративної відповідальності зазначеної категорії осіб, особливостей застосування заходів адміністративно-правового примусу щодо них.

Підрозділ 2.1 «Підстави адміністративної відповідальності громадян країн Європейського Союзу в Україні» передбачає розкриття положення про те, що в системі адміністративних правопорушень, закріплених в адміністративно-деліктному законодавстві України, особливе місце відводиться правопорушенням, учиненим іноземними фізичними особами, у тому числі представниками країн ЄС. Адже, порівняно з іноземцями більшості інших країн, вони користуються безвізовим режимом в'їзду в Україну, а також, окрім національного законодавства, адміністративна відповідальність цієї категорії осіб лежить у площині міжнародно-правових актів,

ратифікованих Україною, та інших нормативних актів євроінтеграційного спрямування. Останній фактор робить нашу країну все більш відкритою та привабливою для імігрування представників країн ЄС, свідченням чому є статистичні дані за останніх декілька років щодо збільшення кількості осіб, які отримують дозволи на постійне проживання.

Виявлено, що головним чинником, який детермінує підстави адміністративної відповідальності країн громадян ЄС на території України, є специфіка їх правового статусу як сукупності визнаних і гарантованих прав, свобод, законних інтересів та обов'язків. Так, з одного боку, їх забезпечуються необхідні передумови для реалізації прав і свобод, а з іншого – встановлюються певні обмеження, що, у свою чергу, не суперечать нормам міжнародного права.

Здійснення характеристики кожного з виділених вітчизняними науковцями правових режимів іноземних фізичних осіб (національний, найбільшого сприяння, особистого закону, спеціальний та ін.) дало підстави вважати їх вихідною точкою адміністративної відповідальності. При цьому обсяг прав та обов'язків іноземців як наслідок певного режиму не є сталим і може варіюватися в залежності від набуття особами іншого правового статусу, наприклад, унаслідок набуття, зміни чи позбавлення громадянства, зміни тимчасового перебування в державі на постійне місце проживання в ній, застосування взаємності шляхом укладення міжнародних угод тощо. Водночас із розглянутих режимів саме національний слід уважати найважливішим принципом правового положення іноземних фізичних осіб – представників країн ЄС.

Під час аналізу адміністративно-деліктного законодавства з'ясовано, що в справах про адміністративні правопорушення загального виду правосуб'єктність іноземців, які не користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції, та українських громадян фактично співпадає, унаслідок чого зазначена категорія постає загальним суб'єктом адміністративної відповідальності. З іншого боку, іноземні громадяни є суб'єктами адміністративних проступків спеціального виду, за які можуть нести відповідальність на території України лише громадяни інших держав. З огляду на це, найбільш достовірною виглядає позиція стосовно того, що іноземні фізичні особи – представники країн ЄС – можуть виступати як загальним, так і спеціальним суб'єктом адміністративної відповідальності. При цьому правопорушення спеціального виду представлені в КУпАП нормами щодо порушень у міграційній сфері (порушення правил перебування в Україні, транзитного проїзду, порядку працевлаштування, прийняття на навчання, надання житла, реєстрації іноземців, несвоєчасна реєстрація та ін.), що власне й визначає підстави адміністративної відповідальності громадян країн ЄС в Україні.

Доведено, що підстави адміністративної відповідальності зазначеної категорії осіб залежать від того, до якої категорії належать іноземні фізичні особи: по-перше, чи вони є загальними суб'єктами і мають однакові підстави відповідальності з громадянами України, чи виступають спеціальними суб'єктами і несуть відповідальність за проступки, властиві суто іноземцям; по-друге, користуються імунітетом чи ні; по-третє, чи законно іноземець перебуває на території нашої держави, чи ні, а отже, потенційно вже є суб'єктом адміністративної відповідальності.

У підрозділі 2.2 «Юридичні особи країн Європейського Союзу як суб'єкти адміністративної відповідальності» встановлено, що не зважаючи на активне використання правового інституту адміністративної відповідальності юридичних осіб в

юридичній практиці іноземних країн, особливо країн ЄС, вітчизняне законодавство не визначає таку категорію осіб в якості суб'єктів адміністративної відповідальності. Проте правозастосовна практика свідчить про нагальну необхідність визнання та закріплення на законодавчому рівні юридичних осіб як суб'єктів зазначеного виду відповідальності. Здійснення систематизації законодавства щодо зазначеного питання має важливе практичне значення, адже напряду пов'язане зі зміцненням законності в сфері діяльності не лише вітчизняних підприємств, установ і організацій, а й інших держав, юридичні особи яких з кожним роком дедалі активніше розгортають свою діяльність на території України. Адже, як свідчить практика, часто неможливо визначити винну фізичну особу, встановити, хто є власником підприємства, а отже, доцільним є притягнення до адміністративної відповідальності юридичних осіб як самостійних суб'єктів правовідносин.

Аналіз існуючих адміністративно-правових доктрин дає підстави стверджувати, що підставами для притягнення юридичної особи до відповідальності є наявність системи правових актів, якими встановлюється адміністративна відповідальність (нормативна підстава), факт вчинення проступку (фактична підстава) та акт компетентного суб'єкта щодо накладення конкретного стягнення (процесуальна підстава). Такий підхід є найбільш повним, адже дає змогу розкрити не лише сутність адміністративної відповідальності юридичних осіб, а й відображає поступовість усіх етапів даного процесу.

Акцентовано увагу на тому, що, хоча й законодавчо поняття іноземної юридичної особи не визначено, окреслені його характеристики дають підстави усвідомлювати іноземну юридичну особу як організацію, утворену у відповідності із законодавством іноземної держави з місцезнаходженням за межами України, діючи на її території посередництвом відкриття представництв і філіалів. Суб'єктом адміністративної відповідальності є іноземна юридична особа, яка, згідно з чинним вітчизняним і міжнародним законодавством, має такий правовий статус. Відповідно до чинного законодавства, іноземні юридичні особи можуть засновувати на території нашої держави іноземні підприємства, господарські товариства, дочірні підприємства.

Підрозділ 2.3 «Особливості заходів адміністративно-правового примусу, що застосовуються до фізичних та юридичних осіб країн Європейського Союзу в Україні» присвячено визначенню особливостей заходів адміністративно-правового примусу як ключової складової інституту адміністративної відповідальності іноземних фізичних і юридичних осіб. Так, серед нагальних проблем, якими означена ця сфера адміністративно-правових відносин, вирізняються: потреба в приведенні заходів адміністративно-правового примусу у відповідність до внутрішньодержавних потреб сьогодення та міжнародно-правових вимог; недостатнє врахування правоохоронного та правозахисного потенціалу адміністративного примусу; розпорошеність значної кількості нормативно-правового матеріалу, відсутність єдиного підходу до застосування примусових заходів тощо.

Зауважено, що в численних законодавчих актах, що встановлюють відповідальність іноземних юридичних осіб, у тому числі країн ЄС, за порушення законодавства в публічній сфері не передбачено поняття «адміністративна відповідальність юридичних осіб». Так, установлюються розміри фінансових санкцій та інші заходи впливу, які можуть застосовуватися до юридичних осіб, і повноваження

різних органів щодо їх застосування. Водночас власне процедура притягнення цієї категорії осіб до відповідальності, яка в теорії визначається адміністративною, здебільшого законодавчо не врегульована.

Узагальнення головних рис адміністративно-правового примусу дає змогу трактувати його як специфічний вплив держави на фізичних чи юридичних осіб, у тому числі й іноземних, з метою спонукання чи примушення їх до виконання певних правових норм у публічно-правовій сфері нашої держави. Такий вплив першочергово спрямований на охорону громадського порядку, забезпечення повноцінної реалізації прав та обов'язків громадян.

Обґрунтовано позицію, згідно з якою найбільш прийнятною є класифікація заходів адміністративно-правового примусу фізичних осіб залежно від мети застосування: адміністративно-попереджувальні заходи (наприклад, митний огляд, перевірка документів, примусовий медичний огляд, припинення руху транспорту); заходи адміністративного припинення (наприклад, особистий огляд, адміністративне затримання і доставлення особи, огляд речей і документів та ін.); заходи адміністративно-процесуального забезпечення (наприклад, складення протоколу, вилучення речей і документів та ін.); адміністративне стягнення (попередження, штраф, адміністративний арешт, виправні роботи тощо).

Аналіз застосування адміністративно-правових санкцій як ключового елементу інституту адміністративно-правової відповідальності іноземних фізичних і юридичних осіб доводить необхідність передбачення окремо заходів адміністративно-правового примусу для фізичних та юридичних осіб. Так, доцільно визначити та систематизувати адміністративні стягнення, які можуть бути застосовані до юридичних осіб за скоєння адміністративних проступків (наприклад, попередження, штраф, припинення, чи призупинення певного виду діяльності, конфіскація та інші адміністративні санкції, встановлені чинним законодавством України).

Третій розділ – **«Шляхи вдосконалення адміністративно-правової політики України щодо фізичних та юридичних осіб країн Європейського Союзу»** передбачає окреслення стратегічних векторів удосконалення адміністративно-правової політики України в зазначеній сфері, зокрема адаптації українського законодавства до механізмів міжнародного регулювання адміністративної відповідальності фізичних та юридичних осіб, а також з'ясування адміністративно-правових гарантій захисту прав фізичних та юридичних осіб країн ЄС в Україні.

У підрозділі 3.1 *«Адаптація українського законодавства до механізмів міжнародного регулювання адміністративної відповідальності фізичних та юридичних осіб»* встановлено, що процес імплементації вітчизняного законодавства в європейський світовий простір усвідомлюється як поетапне прийняття та впровадження нормативно-правових актів України, розроблених з урахуванням законодавства ЄС, метою якого є досягнення відповідності правової системи України та *acquis communautaire* (правової системи ЄС) з урахуванням критеріїв, що висуваються до держав, які мають наміри щодо вступу. З огляду на це, нині доцільним є створення концептуально й змістовно нового кодифікованого акта, який би, згідно з досягнутими нині науковими поглядами і узагальненнями фахівців-практиків, якомога повніше враховував усю розмаїтість реально існуючих адміністративно-деліктних відносин, і більше відображав потребу

національної правової системи на шляху поступового входження України до Європейського адміністративного простору.

Підкреслено, що в умовах нагальної потреби максимального наближення вітчизняного законодавства до європейського законодавства особливо цінним для України є вивчення досвіду країн ЄС. На сьогодні в нашій державі такий напрям визначено як стратегічний, про що свідчать численні нормативно-правові акти з питань адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Не менш стратегічним повинно стати завдання щодо якісно-правової систематизації всього масиву діючих і створення нових норм, у тому числі упорядкування збірника нормативно-правових актів у цій сфері, а також укладення відповідно до діючих міжнародно-правових угод єдиного переліку осіб, які користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції.

Підрозділ 3.2 «Адміністративно-правові гарантії захисту прав фізичних та юридичних осіб країн Європейського Союзу в Україні» доводить, що пріоритетним напрямом реформування норм адміністративного законодавства у сфері адміністративної відповідальності іноземців на території нашої держави усвідомлюється вироблення адміністративно-правових, у тому числі нормативно-правових та інституційно-організаційних, гарантій захисту прав фізичних та юридичних осіб країн ЄС в Україні. При цьому гарантія в зазначеному аспекті усвідомлюється як один із найбільш важливих елементів адміністративно-правового статусу іноземних фізичних та юридичних осіб, що ґрунтується на принципах законності, верховенства права, рівноправності тощо.

З'ясовано, що одним із головних суб'єктів забезпечення гарантій захисту прав фізичних та юридичних осіб країн ЄС є ДМС України, утворена в 2011 р. Проте, як доводить практика, повноцінна реалізація покладених на неї функцій є практично неможливою з огляду на те, що її діяльність має швидше дозвільно-реєстраційний характер, тоді як не вистачає правоохоронної складової цієї діяльності. З огляду на це, обґрунтовано положення щодо врахування міжнародної практики діяльності таких служб, більшість яких входить до складу МВС.

З ліквідацією в структурі МВС України підрозділів міліції міграційного контролю та відсутністю аналогічних підрозділів у системі міграційної служби, утворилася адміністративна прогалина, за якою завдання щодо запобігання та протидії нелегальній міграції, іншим порушенням міграційного законодавства на сьогодні практично нікому виконувати.

Доведено, що для забезпечення реалізації належної політики в галузі забезпечення прав і свобод іноземців під час притягнення до адміністративної відповідальності ДІМ України необхідно: визначити пріоритети у сфері боротьби з нелегальною міграцією та спланувати заходи, спрямовані на покращання стану протидії нелегальній міграції; розробити план заходів щодо створення в системі міграційної служби підрозділів міграційного контролю та ввести його у дію; створити в ДМС України відомчу підсистему інтегрованої міжвідомчої інформаційно-телекомунікаційної системи щодо контролю іноземних громадян, які перебувають на території України з будь-якою метою, а також про іноземців, які не виїхали з України після закінчення строку перебування в країні.

Акцентовано увагу на тому, що нині в Україні виникла нагальна потреба в розробленні механізму щодо суттєвого ускладнення умов перебування для нелегальних

мігрантів. Так, необхідним є: спрощення процедури видворення нелегальних мігрантів; збільшення штрафних санкцій для юридичних осіб за залучення праці нелегальних мігрантів; зобов'язання власників орендного житла перевіряти міграційний статус потенційних орендарів; обов'язок перевіряти імміграційний статус особи при зверненні до банку, отримання посвідчення водія. Крім того, розгляд апеляцій на рішення про видворення осіб необхідно здійснювати лише після їх видворення.

ВИСНОВКИ

У **висновках** окреслено головні результати дослідження, пов'язані з науковою новизною та перспективами подальшого розроблення проблеми адміністративно-правової відповідальності іноземців – представників країн ЄС в Україні, зокрема:

1. Теоретико-правовий аналіз інституту адміністративної відповідальності фізичних та юридичних осіб демонструє численність підходів до усвідомлення цієї категорії. Серед наявних визначень дефініції «адміністративна відповідальність» якісно вирізняються такі підходи: «каральний», виховний, нормативно-регулятивний. Специфічними рисами цього феномена є: умова, тобто протиправне діяння, специфіка реагування держави; уповноважений орган, який має право притягувати до відповідальності; порядок притягнення до відповідальності; керування нормами адміністративного права.

2. Поняття адміністративної відповідальності іноземних фізичних і юридичних осіб – представників країн ЄС можна визначити як реакцію з боку української держави, що має на меті охорону та захист суспільних відносин і виникає внаслідок вчинення іноземними фізичними чи юридичними особами адміністративних проступків та полягає в цілеспрямованому, нормативно врегульованому (посередництвом використання нормативно-правових актів як у вітчизняній, так і українсько-європейській площині) застосуванні до них уповноваженими на те органами чи посадовими особами адміністративних стягнень, які тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки майнового, морального, особистісного чи іншого характеру.

3. В адміністративно-деліктному законодавстві України особливе місце належить правопорушенням, учиненим іноземними фізичними особами. Порівняно з іноземцями більшості інших країн, представники країн ЄС користуються безвізовим режимом в'їзду в Україну, а також, окрім національного законодавства, адміністративна відповідальність цієї категорії осіб лежить у площині міжнародно-правових актів, ратифікованих Україною, та інших нормативних актів євроінтеграційного спрямування. Водночас законодавче регулювання адміністративної відповідальності іноземних юридичних осіб в Україні на сьогодні є недостатнім та несистематизованим.

4. Підстави адміністративної відповідальності іноземних фізичних осіб залежать від категорії, до якої вони належать (є загальними чи спеціальними суб'єктами; користуються імунітетом чи ні; законно перебувають на території нашої держави чи ні). Щодо юридичних осіб, законодавчими актами визначено лише розміри фінансових санкцій та інші заходи впливу, які можуть застосовуватися до них, і повноваження різних органів щодо їх застосування. Натомість процедуру притягнення їх до відповідальності, підстави, як власне й поняття «адміністративна відповідальність юридичних осіб», не визначено.

5. Аналіз застосування адміністративно-правових санкцій у цій сфері доводить необхідність передбачення окремо заходів адміністративно-правового примусу для фізичних та юридичних осіб. Зазначені заходи, яких вживають стосовно фізичних осіб, можна класифікувати залежно від мети застосування, виділивши серед них: адміністративно-попереджувальні, адміністративного припинення, адміністративно-процесуального забезпечення, адміністративне стягнення. Водночас доцільно визначити адміністративні стягнення, що можуть бути застосовані до юридичних осіб за скоєння адміністративних проступків.

6. Реформування українського законодавства передбачає його адаптацію до законодавства ЄС, тобто поетапне прийняття та впровадження нормативно-правових актів України, розроблених з урахуванням законодавства ЄС, а також критеріїв, що висуваються до держав, які мають наміри щодо вступу. Тому на сьогодні доцільним є створення концептуально та змістовно нового кодифікованого акта, який би згідно з досягнутими на сьогодні науковими концепціями й узагальненнями фахівців-практиків сповна враховував усю розмаїтість реально існуючих адміністративно-деліктних відносин, і більше відображав потребу національної правової системи в зазначеній сфері.

7. Обсяг прав та обов'язків іноземців як наслідок певного режиму (національний, найбільшого сприяння, особистого закону, спеціальний та ін.) не є сталим і може варіюватися залежно від набуття особами іншого правового статусу. З числа розглянутих режимів саме національний слід уважати найважливішим принципом правового положення іноземних фізичних осіб – представників країн ЄС. Адміністративна правоздатність іноземних юридичних осіб постає як визнання адміністративним правом України можливості іноземної юридичної особи бути суб'єктом адміністративного права, обов'язковою передумовою адміністративно-правових відносин якого і є реалізація адміністративних прав, урахування інтересів, забезпечення гарантій та реалізація адміністративних обов'язків.

8. З метою покращення ситуації щодо попередження та протидії адміністративним правопорушенням, учиненим іноземцями – представниками країн ЄС на території України, вироблено такі практичні рекомендації:

на законодавчому рівні:

- визначити в чинному КУпАП поняття адміністративної відповідальності;
- закріпити дефініцію «адміністративна відповідальність» щодо іноземних фізичних і юридичних осіб як суб'єктів адміністративних правопорушень;

у сфері протидії та попередження нелегальної міграції:

- спростити процедури видворення нелегальних мігрантів;
- збільшити штрафні санкції для юридичних осіб за залучення праці нелегальних мігрантів;
- зобов'язати власників орендного житла перевіряти міграційний статус потенційних орендарів;
- зобов'язати перевіряти імміграційний статус особи під час звернення до банку, отримання посвідчення водія;
- здійснювати розгляд апеляцій на рішення про видворення осіб лише після їх видворення;

з метою забезпечення реалізації належної політики в галузі забезпечення прав і свобод іноземців під час притягнення до адміністративної відповідальності:

- визначити пріоритети у сфері боротьби з нелегальною міграцією та спланувати заходи, спрямовані на покращення стану протидії нелегальній міграції;
- опублікувати й передбачити постійне оновлювати перелік осіб, які мають імунітет дипломатичних представників;
- розробити план заходів щодо створення в системі міграційної служби підрозділів міграційного контролю та ввести його в дію;
- створити в ДМС України відомчу підсистему інтегрованої міжвідомчої інформаційно-телекомунікаційної системи щодо контролю іноземних громадян, які перебувають на території України, а також про іноземців, які не виїхали з України після закінчення строку перебування в країні;
- урахувати міжнародну практику діяльності таких служб, як ДМС, більшість яких входить до складу МВС.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Парненко В. С. Адміністративно-правовий статус громадян країн Європейського союзу як передумова законодавчого регулювання їх адміністративної відповідальності / В. С. Парненко // Актуальні проблеми права: теорія і практика. – Луганськ. – 2014. – № 29. – С. 241–250.
2. Парненко В. С. Теоретичні засади інституту адміністративної відповідальності в системі юридичної відповідальності права України / В. С. Парненко // Науковий вісник академії муніципального управління. Серія «Право». – 2015. – Випуск 1. – С. 86–92.
3. Парненко В. С. Сучасні тенденції розвитку інституту адміністративної відповідальності за кордоном / В. С. Парненко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2014. – № 29, Ч. 2., Т. 1. – С. 46–50.
4. Парненко В. С. Особливості заходів адміністративно-правового примусу, що застосовуються до іноземних фізичних осіб в Україні / В. С. Парненко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 5, Ч. 2. – Том. 2. – С. 138–143.
5. Парненко В. С. Юридичні особи як самостійні суб'єкти адміністративної відповідальності / В. С. Парненко // Митна справа. – 2014. – Спецвипуск. – С. 229–236.
6. Парненко В. С. Проблемы административной ответственности иностранных юридических лиц в Украине / В. С. Парненко // научно-методический журнал «Право и Политика» (Кыргызская Республика). – 2014. – № 4. – С. 233–238.
7. Парненко В. С., Правова природа адміністративної відповідальності / В. С. Парненко // Публічне адміністрування в сфері внутрішніх справ. Матеріали круглого столу. Збірник наукових праць / 14 травня 2015 р. – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С 35-37;
8. Парненко В. С. Особливості адміністративно-правового статусу іноземців в Україні / В. С. Парненко // Вітчизняна юридична наука в умовах сучасності : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 20-21 березня 2015 року). – Харків : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2015. – С. 34–36.

АНОТАЦІЯ

Віхрова В.С. Адміністративна відповідальність фізичних та юридичних осіб країн Європейського Союзу в Україні. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна", Київ, 2015.

Дисертацію присвячено здійсненню теоретичного аналізу адміністративної відповідальності фізичних та юридичних осіб країн ЄС, пошуку шляхів адаптації українського законодавства до механізмів міжнародного регулювання зазначеної сфери правовідносин, розробленню практичних рекомендацій щодо протидії та запобігання адміністративним правопорушенням іноземців у сучасних умовах. Обґрунтовано правову природу адміністративних стягнень та встановлено коло підстав застосування адміністративної відповідальності до осіб зазначеної категорії. Розкрито ключові моменти оптимізації вітчизняної адміністративно-правової політики в цій сфері.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, іноземні фізичні та юридичні особи країн ЄС, підстави адміністративної відповідальності, заходи адміністративно-правового примусу, міжнародне регулювання адміністративної відповідальності.

АННОТАЦИЯ

Вихрова В.С. Административная ответственность физических и юридических лиц стран Европейского Союза в Украине. – *Рукопись.*

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Открытый международный университет развития человека «Украина», Киев, 2015.

Диссертация посвящена комплексному исследованию теоретических и практических проблем, связанных с проблемой административной ответственности физических и юридических лиц стран ЕС в Украине. В процессе изучения теоретико-правовых принципов административной ответственности иностранных физических и юридических лиц определены особенности института административной ответственности этой категории лиц, проанализирован их административный статус.

Раскрыто понятие административной ответственности иностранных физических и юридических лиц – представителей стран ЕС, в частности, дано его определение как реакции украинского государства, что преследует цель охраны и защиты общественных отношений, возникает в результате совершения этими лицами административных проступков и заключается в целеустремленном, нормативно урегулированном (посредничеством использования нормативно правовых актов как в отечественной, так и украинско-европейской плоскости) применении по отношению к ним административных взысканий, предусматривающих для этих лиц обременительные последствия имущественного, морального, личностного или другого характера.

Исследована специфика правовой регуляции административной ответственности отмеченной категории лиц. Доказано, что основанием правосубъектности иностранных физических и юридических лиц является их административная правоспособность. Сделан вывод о том, что характеристика каждого из правовых режимов иностранных физических лиц (национальный, наибольшего содействия, личного закона, специальный и др.) позволяет считать их исходной точкой административной ответственности.

Установлены основания для привлечения юридического лица к ответственности, а именно: наличие системы правовых актов, регулирующих административную ответственность (нормативное основание), факт совершения проступка (фактическое основание) и деятельность компетентного субъекта, относительно наложения конкретного взыскания (процессуальное основание).

Получили развитие выводы о том, что мероприятия административно-правового принуждения являются ключевой составляющей института административной ответственности иностранных физических и юридических лиц. Среди безотлагательных проблем, которыми отмечена эта сфера административно-правовых отношений, выделены: необходимость приведения мероприятий административно-правового принуждения в соответствие с внутригосударственными потребностями и международно-правовыми требованиями; недостаточный учет правоохранительного и правозащитного потенциала административного принуждения; несистемность значительного количества нормативно-правового материала, отсутствие единого подхода к применению принудительных мероприятий.

Сделан вывод о том, что приоритетным направлением реформирования норм административного законодательства в сфере административной ответственности иностранцев на территории нашего государства должна быть выработка административно-правовых, в том числе нормативно-правовых и институционно-организационных, гарантий защиты прав физических и юридических лиц стран ЕС в Украине. Выработан ряд практических рекомендаций в сфере совершенствования административно-правовой политики Украины относительно физических и юридических лиц стран ЕС.

Ключевые слова: административная ответственность, иностранные физические и юридические лица стран ЕС, основания административной ответственности, мероприятия административно-правового принуждения, международная регуляция административной ответственности.

SUMMARY

Vikhrova V.S. Administrative Liability of Natural and Legal Persons of European Union Countries in Ukraine. – *Manuscript.*

Dissertation for candidate of law degree by specialty 12.00.07 – Administrative Law and Process; Financial Law; Information Law. – Open International University of Human Development “Ukraine”, Kiev, 2015.

Dissertation is devoted to theoretical analysis of administrative liability of natural and legal persons of EU countries, to research of the ways for adaptation of Ukrainian legislature to the mechanisms of international regulation of the mentioned sphere of legal relationship, to elaboration of practical recommendations for counteracting and prevention of administrative delinquencies committed by foreigners in modern conditions. The work substantiates legal nature of administrative sanctions and has determined a range of grounds of application of administrative liability for persons of the category mentioned above. It uncovers crucial moments for optimization of domestic administrative-legal politics in this sphere.

Keywords: administrative liability, foreign natural and legal persons of EU countries, bases of administrative liability, measures of administrative-legal coercion, international regulation of administrative liability.